

פרק ט- פסח שני

שאלות מכוונות למידה

- מהי הבעיה העולה מהתיארוך בתחילת פרק ט' בהשוואה לתיארוך בתחילת פרק א? וכיצד ניתן לפתור אותה?
- מי הם המבקשים לעשות פסח שני?
- מהו שיבחם של משה וישראל הנלמד מפרק זה?
- מדוע מאפשרת התורה להקריב פסח שני?

הפרק פותח בציווי לעשות את קרבן הפסח בחודש הראשון בשנה הראשונה במדבר. וזהו הפסח הראשון שחגגו בני ישראל במדבר (למעשה הראשון במתכונת 'פסח דורות').

התאריך המובא כאן – **החודש הראשון** של השנה השניה, מוקדם לתאריך המובא בתחילת הספר – אחד **לחודש השני** של השנה השניה. מדוע הקדימה התורה את ציווי המפקד בתחילת הספר, לציווי הפסח בפרק ט'?

רש"י ורמב"ן מתייחסים לשאלה זו:

רש"י [א]:

” בחדש הראשון - פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר, **למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה.**

ולמה לא פתח בזו, מפני שהוא **גנותן של ישראל**, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד.”

רמב"ן [א]:

מכאן אמרו חכמים חכמים אין מוקדם ומאוחר בתורה. וטעם האיחור הזה היה כי כאשר בא הספר הזה הרביעי להזכיר המצוות שנצטוו ישראל במדבר סיני לשעתם, **רצה להשלים עניין אוהל מועד ותקונו כל ימי המדבר**, והזכיר תחילה הדגלים ומקום האהל ומעמד משרתיו ותקון המשמרות למשאו לכל עבודת האהל, והזכיר קרבנות הנשיאים שהביאו העגלות אשר ישאו אותו בהן כל עת היותם במדבר והשלים קרבנותם בחנכת המזבח שהיו מאחד בניסן או קודם לכן, ואחר כך שב להזכיר אזהרה שהזהיר אותם שלא ישכחו מצוות הפסח.

הפטורים מפסח שני

אנשים שהיו פטורים מקרבן הפסח עקב טומאתם, ביקשו ממשה רבינו להשתתף גם הם במצוות קרבן הפסח. בקשה זו מלמדת על האווירה המרוממת ששרתה במחנה ישראל ערב מסעם ארצה, ומלמדת על שבחם של ישראל שרצו בקיום המצוות, ולא שמחו בפטור שהיה להם מן המצווה. בזכות בקשתם התחדשה לישראל מצוות פסח שני.

וּמֵאֵל יְיָ אֵת הַהַזְמָנֹת וּלְאַחַד אֶל הַשּׁוֹאֵה בֵּין פֶּסַח רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי.

מנהיגותו וגדולתו של משה

רש"י [ז]:

"למה נגרע... אמר להם עמדו ואשמעה, כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכך מובטח. שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה. וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלים זכות על ידי זכאי."

מיהם הרחוקים?

משנה מסכת פסחים פרק ט משנה ב:

"איזו היא דרך רחוקה, מן המודיעים ולחוץ, וכמדתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר, מאסקפת העזרה ולחוץ. אמר רבי יוסי, לפיכך נקוד על ה' לומר, לא מפני שרחוקה ודאי, אלא מאסקפת העזרה ולחוץ."

מדוע יש הזדמנות נוספת לפסח שני ולא "עבר זמנו בטל קורבנו?"

בעל ספר החינוך כותב במצוה שפ:

"משרשי המצוה: לפי שמצות הפסח הוא אות חזק וברור לכל רואי השמש בחידוש העולם, כי אז בעת ההיא עשה עמנו האל ברוך הוא נסים ונפלאות גדולות ושינה טבע העולם לעיני עמים רבים, וראו כל עמי הארץ כי השגחתו ויכלתו בתחתונים... וענין חידוש העולם הוא העמוד החזק באמונתנו ובתורתנו... על כן היה מרצונו ברוך הוא לזכות במצוה זו הנכבדת כל איש מישראל ואל יעכבהו אונס וריחוק מקום

מעשותה, כי אם יקרהו עוון שבאונס בחדש הראשון ולא זכה בה עם הקודמין יעשה אותה בחדש השני .